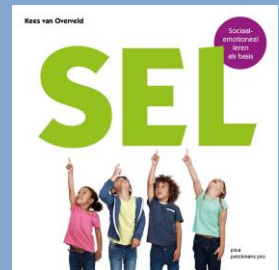

Stuudiemiddag 15-10-2018

Dr. Kees van Overveld
www.keesvanoverveld.nl

GROEPSPLAN GEDRAG

Leraar/leraren:	Groep:
Periode:	

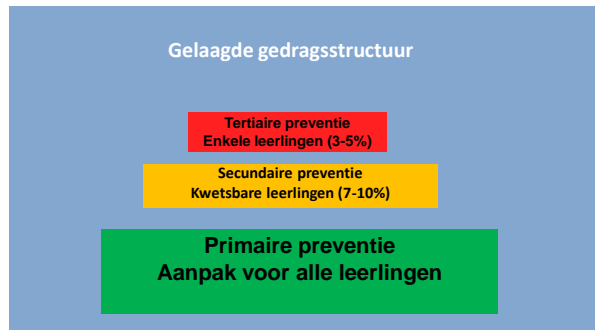
PREVENTIE 1 (plannen voor iedereen)

De leraar	
1 Ondersteuningsbehoefte van de leraar	
Ik wil:	
Ik kan of heb al gedaan:	
Ik heb nodig:	
2 Evaluatiewijze (observatie, zelfbeoordeling enzovoort)	3 Organisatie

De groep en sociaal emotioneel leren (SEL)

1 Fase in de groepsvorming: 0 forming 0 norming 0 storming 0 performing 0 adjourning
2 Onderwijsbehoefte(n) van de klas:
3 ~~SEL~~ -competenties waar planmatig aandacht aan wordt besteed: 0 Beseft hebben van jezelf 0 Zelfregulatie 0 Beseft hebben van de ander 0 Relaties kunnen hanteren 0 Keuzes kunnen maken
4 Te bereiken doelen

5 Groepsactiviteiten
6 Wijze van effecten meten
7 Organisatie

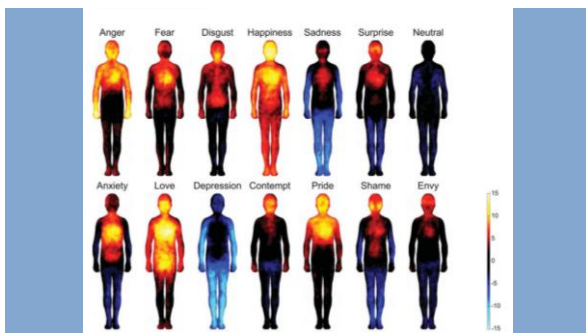
Wat is SEL?

Sociaal-emotioneel leren:

ontwikkeling van fundamentele levensvaardigheden door gerichte, planmatige en systematische acties

- **Zelfbesef**
- Zelfmanagement
- Besef van de ander
- Relaties hanteren
- Keuzes maken

- Emotie : chemische reactie op prikkel; onbewust; fysiek
- Gevoel: vanuit emotie; bewust; cognitief

Woorden geven aan je emotie: gevoel

Een emotie is niet positief of negatief (= waardeoordeel)
 Een emotie is informatie.
 Het gaat erom wat je er mee doet.

Intensiteit	Blij	verdrietig	boos	bang	beschaamd
Hoog	opgegoten opgewonden dofblij blij extatisch uitbundig in vaar en vlam gepassioneerd houden van verleefd geweldig	depressief smart eenzaam in pijn terneergeslagen zonder hoop diepbedroefd miserabel afgewezen buitengesloten	woedend ziendend kolend verraden vervolgen toornig kwaad haten boosaardig	doodsbang geschokt verontemd paniek	treurig berouwvol betastend waardeloos ontarend gekrenkt terecht gewezen pijnlijk vernederd
Gemiddeld	Volijk bevreugd goed opgevlucht tevreden trots verrast	bedroefd somber verloren verontvond in de steek gelaten melancholiek	boos ontzet gefrustreerd gegnoteerd walgend van streek hete hebben aan	verschrikt ongerust bedreigd ongemakkelijk geïntimideerd onveilig	verontschuldigd onwaardig schuldig beschaamd geheimzinnig gluiperig
Laag	blij tevreden aangenaam teeder prettig voldaan kalm ontspannen	Ongeleukig humeurig verstoorde lethargisch ontevreden neerslachtig moe	verstoorde geïrriteerd gespannen grinnig geïrriteerd opstandig naar verrast	voorzichtig nervuus bezorgd timide onsterker angstig niet op je gemak dwaas	verlegen betachelijk spijtig miesjelepen onconfortabel onnoozel dwaas

Betekenis voor de praktijk

- Leren luisteren naar je lichaam
- Leerlijn emotiewoorden aanbieden
- Leren nuanceren
- Werken aan een positief zelfbeeld

- Zelfbesef
- **Zelfmanagement**
- Besef van de ander
- Relaties hanteren
- Keuzes maken

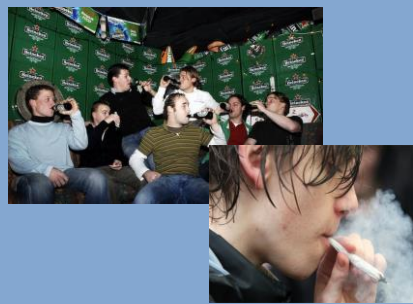
Wat is jouw trigger?

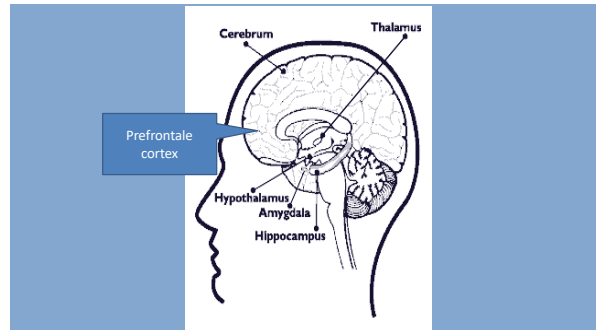
Leren kalmeren: wát werkt voor jou?

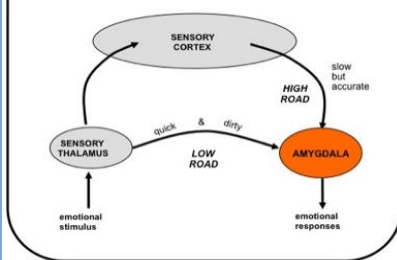
https://www.youtube.com/watch?v=QX_ey96J4HQ

Emotionele gijzeling

The Low and High Roads to Fear

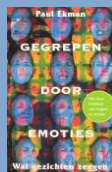
Betekenis voor de praktijk

- Triggers leren herkennen
- Stopmoment leren herkennen
- Verbale zelfspraak aanleren/leren kalmeren
- Aandacht voor executieve functies

- Zelfbesef
- Zelfmanagement
- **Besef van de ander**
- Relaties hanteren
- Keuzes maken

Sociaal begrijpend lezen

- 44 spieren in het gezicht
- Ruim 10.000 uitdrukkingen!
- *Social cues*

Social cues

- Hoe kijkt iemand?
- Hoe staat iemand?
- Hoe klinkt iemand?
- Hoe dichtbij komt iemand?

Empathy is...

seeing with the **eyes** of another,
listening with the **ears** of another,
and **feeling** with the **heart** of another.

'Empathie is het beste
anti-pestprogramma
dat je kunt bedenken'

Leren omgaan met je gevoelens op school - nu in het oktobernummer

PSYCHOLOGIE
tijdschrift

Betekenis voor de praktijk

- **Gesprekken over anderen**
  - > Wat denk jij dat die ander denkt?
  - > Wat denk jij dat die ander voelt?
  - > En als je dat weet: wat doe je dan wel/niet?
- **Lessen over de betekenis van non-verbaal gedrag**
(inclusief gebruik emoticons)

- Zelfbeseft
- Zelfmanagement
- Beseft van de ander
- **Relaties hanteren** (= sociale vaardigheden)
- Keuzes maken

Omgaan met anderen: privé, stage, werk

Sociale vaardigheid	Deelstappen
Jezelf voorstellen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Loop naar de andere persoon 2. Maak oogcontact 3. Groet hem of haar 4. Geef een hand 5. Zeg je naam
Anderen groeten	<ol style="list-style-type: none"> 1. Loop naar de andere persoon 2. kijk de ander aan 3. Zeg hallo

Aparte training voor sociale vaardigheden?

	Kennis	Motivatie
Acquisition deficit "can't do"	-	+
Performance deficit "won't do"	+	-

Sociaal niet vaardig

	Kennis	Motivatie
Acquisition deficit "can't do"	* Expliciet aanleren * Bespreken wanneer toepassen	+
Performance deficit "won't do"	+	-

Sociaal niet vaardig

	Kennis	Motivatie
Acquisition deficit "can't do"	* Expliciet aanleren * Bespreken wanneer toepassen	+
Performance deficit "won't do"	+	* Pre-correctie * Belonen, corrigeren, straffen

Omgaan met sociale druk

De kracht van coöperatief leren

Betekenis voor de praktijk

- Vaardig omgaan met anderen
- Aandacht voor coöperatief leren
- Leren omgaan met sociale druk

- Zelfbesef
- Zelfmanagement
- Besef van de ander
- Relaties hanteren
- **Keuzes maken**

Morele ontwikkeling (Kohlberg)

Tot 6 jaar

1. Gericht op externe autoriteit (Ouders)
2. Eigen belang; wederkerigheid (Jij niet lief? Dan ik ook niet!)

6-12 jaar

3. Goed is wat anderen goed vinden (= de groep)
4. Goed is wat mag volgens de normen van de samenleving

12 jaar >

5. Goed is wat ik rechtvaardig vind / respect voor anderen
6. Het mag niet tegen het geweten ingaan (abstracte ethische principes)

Morele gevoeligheid

- Schaamte
- Schuld
- Mededogen
- Betrokkenheid op de ander

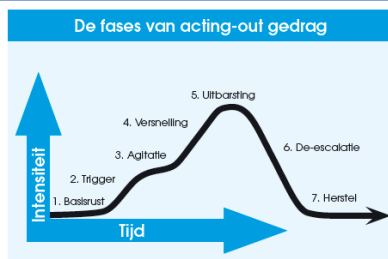

Waar komt jouw goedkope spijkerbroek eigenlijk vandaan?

Betekenis voor de praktijk

- Praten over morele kwesties
- Complexe emoties bespreken zoals schuld en schaamte

Figuur 15.1 De cyclus van acting-out gedrag van Colvin

1. Basisrust

- Coöperatief gedrag
- Lichte correcties

2. Trigger

- Directe trigger
- Indirecte trigger

3. Agitatie

- Ongericht gedrag
- Onrust

4. Versnelling

- Gericht gedrag
- Uitlokkend

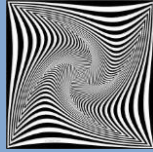
5. Uitbarsting

- Controleverlies
- Internaliserend
- Externaliserend

6. De-escalatie

- Verward
- Geen focus
- Anderen beschuldigen

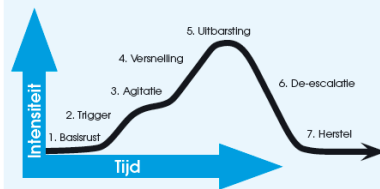

7. Herstel

- Rust keert weer
- Behoefte aan werk
- Weinig zin in interactie

De fases van acting-out gedrag

Figuur 15.1 De cyclus van acting-out gedrag van Colvin

1. Basisrust, o.a.

- Goed onderwijs
- Regels en gedragsverwachtingen
- Klassenmanagement
- Minimale aandacht negatief gedrag
- Preventiegesprek

2. Trigger, o.a.

- Goede ontvangst
- ABC-schema
- Patronen
- Strategie voor leerling

3. Agitatie, o.a.

- Empathie
- Alternatief gedrag
- Rust, focus op taak
- Scheiden, afleiden

4. Versnelling, o.a.

- "Keep the flow of instruction"
- Gedragsverwachting en consequenties
- Ruimte geven
- Langzaam bewegen en praten
- Keuze geven

5. Uitbarsting, o.a.

- Zorg voor een plan
- Veiligheid
- Geen gesprek aangaan
- Mogelijk fysiek ingrijpen

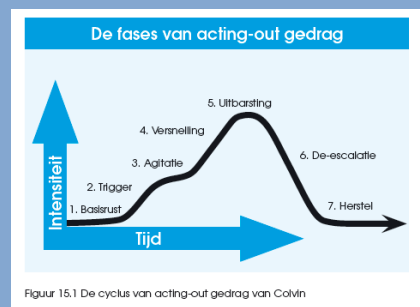
6. De-escalatie, o.a.

- Afzonderen
- Toezicht
- Geen olie op het vuur
- Herhalende taken

7. Herstel, o.a.

- Debriefen
- Consequenties uitvoeren
- Gedragsverwachtingen
- Plan

Figuur 15.1 De cyclus van acting-out gedrag van Colvin